

Seletuskiri Tapa Vallavolikogu otsuse „Haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlemine“ juurde

Lähtudes haldusreformi seaduse § 7 lõikest 1, on seletuskiri koostatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lõikes 5 sätestatust tulenevalt ning sisaldab asjaolusid, millega on haldusreformi käigus Tapa valla ja Tamsalu valla ühinemise teel uue kohaliku omavalitsusüksuse moodustamisel arvestatud.

Ajalooline põhjendus

Tapa vald ja Tamsalu vald asuvad oma tänase territooriumi ulatuses suures osas endise Ambla kihelkonna maadel. Ambla kihelkond moodustus 1220. aastate paiku, Liivimaa kroonikast on teada, et kui sakslased tahtsid siinset rahvast ristida, ei saanud nad seda teha, kuna taanlased olid neist juba ette jõudnud. Kihelkond paiknes tähtsal teede ristumiskohal, kustkaudu peeti ühendust piki Piibe maanteed Tallinna ja Tartu vahel, Järvamaa ja Virumaa aga ka Tallinna ja Lõuna-Virumaad ühendaval maanteel. Pindalalt (umbes 585 km²) oli see Eestis üks suuremaid. Enamik Ambla kihelkonna kesk- ja idaosa ehk Jäneda, Lehtse, Nõmmküla, Saksi ja Tapa linna ümbrusega, moodustavad Tapa valla tuumiku ning kihelkonna kagunurk Tamsalu ümbruskonnaga kuulub Tamsalu valda. Tamsalu valla idaosa (Assamalla, Porkuni) kuulus Väike-Maarja kihelkonda ja lääneosa (Vajangu) Järva-Jaani kihelkonda. Kõik nimetatud alad kuuluvad kaasaegse Lääne-Viru maakonna koosseisu.

Tulenevalt ajaloolisest seotusest on piirkonna elanikud olnud läbi lähiajaloo sotsiaalselt ja majanduslikult seotud. Toimib tööranne, kasutatakse omavalitsuste teenuseid ning suheldakse nii organisatsioonide kui eraisikute tasandil.

Mõju elanike elutingimustele

Kaks ühinevat valda on oma senistes arengusuundades väärtustanud oma looduslähedast, head ja turvalist elukeskkonda ning samal suunal plaanitakse jätkata ka uues moodustavas omavalitsuses.

Omavalitsuste ühinemisega piirkonna elanike senised elutingimused oluliselt ei muutu. Säilivad senised teenused ja nende osutamise kohad, täienevad sotsiaalteenuste pakkumise võimalused ning teenuste loetelu. Kahe ühineva omavalitsuse tugevused kasutatakse tulevikus ära ning arendatakse nende alusel välja ühtlase kvaliteediga avalike teenuste võrk.

Ühinevad omavalitsused on kokku leppinud elanike igapäevaste valikute toetamise ning ka edaspidi toetatakse näiteks laste huvihariduse omandamist huvikoolides väljaspool omavalitsust. Eakate vallakodanike hoolekandeteenuste rahastamisel kaetakse põhjendatud juhtudel vajalikud kulud osaliselt.

Elanike ühtekuuluvustunne

Tulenevalt sellest, et mõlemad ühinevad vallad kuuluvad Lääne-Viru maakonda on nad ka kultuuriliselt olnud seotud. On olemas ja viimasel ajal saagenud tööranne nii Tapalt Tamsallu kui Tamsalust Tapale.

Tapa ja Tamsalu valdade elanike jaoks on oluline, et mõlema omavalitsuse kultuuriline ning majanduslik taust on sarnane.

Suurimaks ühtekuuluvustunde tekitajaks saab tulevikus olema ühiselt tekkivad uued traditsioonid ning seniste traditsioonide edasikandmine ja tunnustamine kogu vallarahva poolt. Olulisena nähakse sõbralikku ja uusi võimalusi pakkuvat koostööd ka ümbritsevate omavalitsuste ning naabermaakondade valdadega.

Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

Omavalitsusüksuste ühinemisel seatakse lisaks haldusreformi seadusega ette nähtud omavalitsusüksuse soovitava suuruse (üle 11 000 elaniku) saavutamisele ja haldusreformi rakendamisele eesmärgiks ka uue omavalitsuse võimekuse kasv, kvaliteetsete avalike teenuste pakkumine, piirkonna arengueelduste kasutamine ja ühtlasem piirkondliku areng. Ühinemise teel moodustunud kohaliku omavalitsuse üksus toetab vallaelanike heaolu ja rahulolu oma kodukohaga, väärtustab kogukondade jätkusuutlikku arengut, head elukeskkonda ja traditsioonide püsimist.

Uue omavalitsuse kõigile elanikele on kättesaadavad kõrge kvaliteediga avalikud teenused. Paranev teenustele ligipääs sotsiaalvaldkonnas, huvihariduses, noorsootöös ning tulenevalt ametnikele delegeeritavatest pädevustest muutub esmaste teenuste kasutamine paindlikumaks ning kiiremaks.

Ühinevad omavalitsused soovivad tulevikus lahendada ka piirkonnas seni esile kerkinud arenguprobleeme: luua võimalused ettevõtlusele soodsa arenguruumi tekkimiseks mille tulemusena tekib kohalike elanike jaoks juurde kodulähedasi töökohti. Elanikkonna vananemisest tulenevate probleemide leevendamiseks kavatakse panustada hariduse kvaliteedi tõstmisse, pakkudes koostöös erinevate organisatsioonidega paindlikku täiskasvanuhariduse inimese heaolu enim suurendavas ja lisandväärtust luua võimaldavates valdkondades.

Rõhutatatakse valla kui terviku pakutavaid võimalusi nüüdisaegse ja turvalise ning looduslähedase elukeskkonnana.

Mõju haldussuutlikkusele

Tapa valla ja Tamsalu valla tänane haldussuutlikkus on enamuses valdkondades küllaldane selleks, et pakkuda vajalikke teenuseid suuremal territooriumil. Ühinemise järgselt ametiasutused liidetakse ning senise struktuuri baasil luuakse lisaks ametikohad, mille järele kindlasti vajadus tekib. Tulevikus soovitakse lihtsustada veelgi asjaajamise korraldust, võtta kasutusele senisest enam elektroonilisi vorme, luua regulatsioone, mis piiritlevad keskkonna, milles ametnikel on pädevus otsuseid teha kiirelt ning võrdse kohtlemise printsiibist lähtuvalt ja hea halduse tava arvestades.

Mõju demograafilisele situatsioonile

Demograafiliselt on Tapa ja Tamsalu vallas elanike arv langustrendis. Elanike koosseis on üsna suur osakaal eakatel inimestel, samas sünnib piirkonnas igal aastal ka palju lapsi. Selline rahvastiku koosseis võimaldab jätkusuutlikult lasteaedade ja koolide tööd kavandada, samas nõuab pidevat tähelepanu eakatele suunatud teenuste pakkumisele – sotsiaaltransport, teenused, hooldus nii kodus kui vajadusel hooldusteenuse toetamine hoolekandeesutuses.

Ühinemine iseenesest demograafilist situatsiooni ei muuda. Muutusi saab esile kutsuda edasiste poliitiliste valikutega – erinevad toetused, elukeskkonna arendamine, ettevõtluskeskkonna paranemine sellega kaasnev uute töökohtade teke ja palgataseme paranemine.

Mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

Transpordikorraldus ühinevate omavalitsuste piirkonnas on seni korraldatud rahuldavalt ja kohati ka hästi. Vajadus tihendada senist liinivõrku on Tapa-Tamsalu suunal kogu päeva kestel.

Selleks on olemas võimalused seniste liinilepingute raames ja marsruudi muutmiseks ning lisakilomeetrite tasustamiseks. Transpordikorralduse eesmärgiks võetakse senise toimiva, mõistliku ja tegelikul elanike vajadustel põhineva süsteemi säilitamine ja täiustamine. Kommunikatsiooni oluliseks osaks peetakse ka edaspidi valla ajalehe kui valla ametliku uudistekandja ilmumine ja tasuta kojukanne iga vallaelaniku postkasti. Ametlikku infot edastatakse ajalehe, ametliku veebilehe ning e-posti vahendusel.

Mõju ettevõtluskeskkonnale

Seniste kahe omavalitsuse ühiseks mure on olnud ettevõtluse edendamiseks nii nende käsutuses olevate vahendite kui võimaluste nappus. Suuremas omavalituses suudetakse elukeskkonna edendamise ja kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisega tagada ettevõtjatele vajalik tööjõud, vajadusel olla partneriks selle koolitamisele ja värbamisele ning vajadusel abistada näiteks infrastruktuuri loomisel või korrastamisel.

Jätkatakse ja täiendatakse ettevõtjate tunnustamist ja igal aastal parimatele ettevõtjatele auhindade andmise tava.

Mõju hariduslikule olukorrale

Alusharidust pakkuvad lasteaiad paiknevad moodustavas Tapa vallas piisava tihedusega ja jäävad toimima senistes asukohtades. Lasteaedade töötajate töötasu ühtlustamine tagab kvalifitseeritud pedagoogide ja tublide õpetaja abide olemasolu. Lasteaedades pakutakse samuti vajadusel tugiteenuseid – logopeed, psühholoog, tugiisik lapsele.

Mõlemas vallas on ühinemise eel välja kujunenud väikeste, kodulähedast koolide võrk.

Kokku on lepitud koolide omapära säilitamises ja tugevuste arendamises, tugiteenuste pakkumises. Hariduslike erivajadustega lastele pakutakse valitud koolis erinevaid tugiteenuseid (väikeklassid, individuaalne õppekava, tugiisik jne).

Valla eesmärk on tagada võimalus kogu piirkonna lastele kaasaegse kvaliteetsehariduse omandamiseks. Tapal ja Tamsalus tegutsevad gümnaasiumid.

Omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Kogu tapa valla territooriumil korraldatakse teenuste pakkumine ühtsetel alustel. Tapa valla valitsus kui ametiasutus pakub avalikke teenuseid Tapa linnas ning teeninduskeskuses Tamsalu linnas ning teeninduspunktides Jänedal, Lehtses, Moel, Vajangul Porkunis ja Assamallas. Teeninduskeskuses ja teeninduspunktides töötavad ametnikud on samuti ametiasutuse töötajad ja kuuluvad ametiasutuse valdkondlikesse osakondadesse. Selline töökorraldus tagab koostöö, kogemuste vahetamise võimalused ja organisatsioonilise kuuluvustunde ning ühtlase kvaliteedi. Samas delegeeritakse igale ametnikule otsustuspädevus ja tagatakse vajadusel täienduskoolitus selleks, et teha oma valdkonnas vastavalt pädevusele ja kehtestatud kordadele igapäevaseid otsuseid, anda haldusakte ning seega tagada vallaelanikele võimalikult kiire ja sujuv asjaajamine.

Ühetüübilised ja sarnastel alustel töötavad hallatavad asutused liidetakse või ühendatakse ühe juhtimise alal ning luuakse sellega tugevamad organisatsioonid, ühtlaselt kõrge teenuste kvaliteet ning tegusad töötajate meeskonnad.

Erinevate teenuste sisseostmisel kasutatakse efektiivsemaks majandamiseks ühishankeid, samas säilitatakse paindlikkus ning vajadusel hangete osadeks jagamine (näiteks tehnohoolduse, heakorra, haljastuse jne hangete puhul), et anda võimalusi ka piirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele, kelle töömahud ei võimalda võistlemist suurte ettevõtetega.

Koostaja

03.12.2016
Heiki Vuntus
Tamsalu valla ja Tapa valla
ühinemisprotsessi koordinaator